

Plan Atelier: Artist Working Spaces
Ronde tafel Nederlands

30/05/2023, Meyboom Artist-run Spaces

Moderatie en verslag:

Katrien Reist (RAB/BKO), Els De Greef (VGC) en Greet Habraken (VGC)

Centrale rondvraag: wat hebben kunstenaars nodig, en wat kost energie op vlak van infrastructuur?

- Kunstenaars kunnen veel zelf doen maar hebben ook de nood aan ondersteuning vanuit een overkoepelende organisatie. Zelforganisaties werken meestal goed, maar deze hebben ook nood aan een goede omkadering.
- Kunstenaars zouden niet - en al zeker niet onbezoldigd - mee aan beleidsstafels moeten zitten als het gaat om de organisatie van basic needs. Het is duidelijk waar de noden zitten en hier moeten vanuit het beleid antwoorden op worden geformuleerd.
- Tijdelijke bezetting is bijzonder inefficiënt. Om op een plek te kunnen functioneren, moet er voldoende tijd zijn om elkaar, de omgeving en de mogelijkheden te ontdekken en met elkaar in dialoog te gaan. Het duurt in de regel een tijd voordat een collectief de noden kan benoemen en zich zo kan organiseren dat het als collectief een antwoord kan bieden op deze noden.
- Een kunstenaar heeft tijd nodig en wil gehoord en serieus genomen worden. Het proces van ergens een plek te hebben, en voor sociale cohesie te kunnen zorgen (op lange termijn) is belangrijk. De broedplaats werkt daarbij soms als een speelbal, de relatie met de buurt is belangrijk.
  - > De afwezigheid van een vaste (langetermijn-) plek geeft stress op alle niveaus. Dit kan o.a. financieel zijn, of omwille van machtsdynamieken.
  - > Geen gezonde omgeving.
- Residenties & ateliers werken versterkend. Je leert hier uit en voelt wat er nodig is. Een residentie heeft een minimale omkadering waardoor de stress wat wegvalt.
- Gezamenlijke vragen stellen/ samenwerken, werkt versterkend.

Ervaring rond gemeentes en wijkcontracten:

- **Gemeente Sint Gillis:** er staat druk op de schaarse ruimte. Er is niet alleen nood aan ateliers, maar ook aan scholen, creches, etc. Dit zorgt voor concurrentie van publieke plekken.
  - Aankoop van panden is er niet. Gezamenlijk gebruik via erfpacht lukt soms (autonomie en ruimte), maar erfpachtovereenkomsten met individuele kunstenaars is niet haalbaar.

- De gemeente kan soms plekken maken. Er is een langdurige partnership met VGC wat versterkend werkt.
- **Gemeente Elsene** heeft een exporuimte, eigen ateliers, correcte ruimtes en transparante selectiecriteria om een ruimte te krijgen, via: projectoproep, toekenning, nazorg, goede gebouwen, tentoonstellingsruimtes, etc.
  - > Hoe zit de verhouding politiek? Is dit bottom-up?
- **Gemeente Anderlecht:** cultuur staat in de gemeente niet bovenaan als prioriteit. Precariteit is er altijd geweest.
- **Wijkcontracten** zijn belangrijk en kunnen iets betekenen in de gemeente, maar gaan kunstenaarscollectieven hier op in? (de informatie is niet voldoende gekend)
- Wat met 'Oproepen gemeentelijk vastgoedbedrijf'?
  - > Hier aan mee te doen is voor kleine vrijwilligersorganisaties veel werk met een onzekere uitkomst. Leer je nieuwe partners kennen? De vraagstelling is goed. Maar je bent ook een concurrent met commerciële partners en het is moeilijk om hier tegenaan te boksen.
- Opletten voor **instrumentalisering van kunstenaars**. We moeten ons blijven verdedigen en verkopen aan de politiek, steeds argumenten geven en het belang aantonen. De kunstenaar vertrekt meestal van het verschil en verdedigt zijn unieke positie naar de overheid toe. Maar ruimte scheppen voor kunstenaars in de stad zou een vanzelfsprekend moeten zijn en niet iedere keer opnieuw verdedigd moeten worden.
- **Valkuilen:** tijdelijke plekken zijn zwakke posities. We moeten blijven streven naar duurzame oplossingen op de lange termijn.
- **Goede voorbeelden:** Amsterdam heeft broedplaatsen, bij bouwprojecten moet er een verplicht x-aantal ateliers komen. Londen: 10% moet cultuur of sociaal zijn.

Suggesties aan het beleid:

- De culturele sector staat soms met de rug tegen de muur en de vastgoedsector weet niet precies waar de kunstenaar nood aan heeft.
  - Alle spelers rond de tafel zetten en een gesprek aangaan met een vastgoedpartner (sector staat er voor open, maar de sectoren vinden elkaar moeilijk)
  - Brusselse organisaties en bedrijven samen verbouwingen laten doen. Bv. Fix laten samenwerken met bouwkundigen/ondernemingen voor specifieke zaken.
  - Competenties samenvoegen van de verschillende sectoren. Flexibiliteit van alle partijen. Geef kunstenaars een stem bij de start: integreer cultuursector bij bouwpromotoren.
    - > **In het voorakkoord naar de verkiezingen toe:** atelierruimtes laten opnemen bij bouwprojecten van ontwikkelingsmakelaars.
- Er is nood aan een tussenpersoon, of een transversaal bemiddelingsbureau tussen alle spelers/matchmakers (het zou kunnen helpen om de verbinding te

maken tussen de twee werelden). Dit vraagt een aparte structuur met een aparte administratie, waarin portefeuilles worden samengebracht, en moet een initiatief van onderuit zijn.

- **Transversaliteit:** hoe realistisch is het dat een gemeente praat met de ontwikkelingsmakelaars? Hoe realistisch is het overleg tussen de verschillende politieke spelers? Gemeenschappelijke FR-NL projectoproepen? HOE moet dit gebeuren?
- Spanning wegnemen tussen tijdelijk gebruik en het huren van een ruimte: return on investment procedure en toewerken naar bezit van eigen ruimte.
> Voorbeeld Morpho: projectontwikkeling, stuk voorzien en return komt naar ontwikkelaars.
- Sensibiliseren van inwoners.
- Betaal de kunstenaar correct voor wat je hem/haar inschakelt.
- Het Brussels Gewest heeft geen culturele bevoegdheid, dit zit bij de gemeenten. De mindset van het gewest en de stadsontwikkeling lopen door elkaar. Kortom, beter om alles samen te voegen.
- Citydev: mix van voorzieningen, ook cultuur meer bovenaan op die lijst, precariteit zit ook bij kunstenaars (armoede, rust, geldnood)

In het kort:

- Tijd geven waar er tijd nodig is
- Er is een grens wat je kan vragen aan/ verlangen van kunstenaars.
- Het belang van creatieve plekken zou een evidentie moeten zijn.
- Nood aan een tussenpersoon waar beide werelden (cultuur en vastgoed) elkaar vinden..
- Competenties van diverse overheden samenvoegen.
- Aandacht voor de lange-termijn-plekken moet centraal staan.
- Betaal de kunstenaar correct voor zijn/haar/hun aandeel in de ontwikkeling van plannen, vergaderingen, financiering zoeken, coördineren van activiteiten en al het andere onzichtbare werk dat bij het runnen van een atelier gemeenschap gemoeid is!